

Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü

YURTDIŞI YATIRIM ANKETİ - 2016

(Revizyon - Haziran 2017, Ankara)

(Bu sayfa boş bırakılmıştır)

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	3
Tablo ve Grafikler	5
Giriş	7
1. YURTDIŞI DOĞRUDAN YATIRIMLAR	9
Tanım	9
Akım ve Stok Verileri	10
Özel Amaçlı İşletmeler (SPE)	10
İlk Yatırım Ülkesi / Nihai Yatırım Ülkesi	11
2. TÜRKİYE’NİN YURTDIŞI YATIRIMLARININ TESPİTİ	12
Ekonomi Bakanlığı 2016 Yılı Anket Çalışması	12
Anket Metodolojisi	13
3. 2015 YILI KÜRESEL YATIRIM HAREKETLERİ	15
Genel	15
Sermaye Girişleri	15
Sermaye Çıktıları	17
Küresel Yatırımlarda Başlıca Sektörler	17
Küresel Yatırım Hareketlerine ilişkin 2016 Yılı Beklentileri	19
4. 2015 YILI İTİBARIYLA TÜRKİYE’NİN YURTDIŞI YATIRIMLARI	20
I. Genel	20
II. Sermaye Pozisyonuna göre Yurtdışı Yatırımlar	22
A. Yurtdışı Yatırımların Bölgesel Dağılımı	22
B. Yurtdışı Yatırımların Bölgelere göre Sayısal Dağılımı	23
C. Yurtdışı Yatırımların Ükelere göre Dağılımı	24
D. Yurtdışı Yatırımların Sektörel Dağılımı	27
F. Yurtdışı Yatırımların Ekonomik Değerleri	28

(Bu sayfa boş bırakılmıştır)

TABLO VE GRAFİKLER

Grafik 1. Yıllar İtibarıyla Gelişmişlik Ölçütüne göre Küresel Sermaye Girişleri (milyar \$)*	16
Grafik 2. 2015 Küresel Sermaye girişleri; 2014 yılı Karşılaştırması	16
Grafik 3. Bölgelere Göre Sermaye Akımları (milyar \$)	17
Grafik 4. Küresel Yatırım Stoğunun Sektörel Dağılımı (2014)*	18
Grafik 5. Küresel Yatırım Stoğunun Bölgesel Dağılımı (2014)*	18
Grafik 6. Satınalım ve Birleşmelerin Sektörel Dağılımı (milyar \$)	19
Tablo 1. Yurtdışındaki Türk Yatırımları	20
Grafik 7. Yurtdışındaki Türk Yatırımları	21
Tablo 2. Ülke Grupları	21
Tablo 3. sermaye pozisyonuna göre Yatırımların bölgesel dağılımı	22
Grafik 8. Sermaye Pozisyonuna Göre Yatırımların Bölgesel Dağılımı	22
Tablo 4. Yurtdışı Yatırımların Bölgelere göre Sayısal Dağılımı	23
Grafik 9. Yurtdışı Yatırımların Bölgelere göre Sayısal Dağılımı	23
Tablo 5. Ükelere göre Yurtdışındaki Türk Yatırımları	24
Tablo 6. Yurtdışı Yatırımların Sektörel Dağılımı	27
Tablo 7. Yurtdışı Yatırımlarla gerçekleştirilen Dış Ticaret Hacmine göre İlk 20 ülke	28
Grafik 10. Yurtdışı Yatırımlarla gerçekleştirilen Dış Ticaret Hacmine göre İlk 20 ülke	28

(Bu sayfa boş bırakılmıştır)

GİRİŞ

11 Haziran 2015 tarihli ve 29383 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 2015/7603 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında, daha önce T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından derlenen Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurtdışında yaptıkları doğrudan sermaye yatırımlarına ilişkin stok verilerinin Ekonomi Bakanlığı tarafından yayımlanması sağlanmıştır.

Bu kapsamda, Yurtdışı Yatırım Anketi çalışması 2016 yılı Mayıs ayında (fiilen 24 Mayıs – 3 Haziran 2016 tarihleri arasında) ilk kez Ekonomi Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Dünyadaki örnekleri gibi, ülkemizde de 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ve ilgili mevzuat kapsamında “katılımı zorunlu” Anket çalışması neticesinde elde edilen veriler, 2015 sonu itibarıyla Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurtdışında yaptıkları sermaye yatırımlarına ilişkin stok değerlerini içermektedir.

Yapılan çalışma, Türkiye’de yerleşik gerçek ya da tüzel kişilerin yurtdışında yaptıkları yatırımlara ilişkin; yatırım yeri, yatırımın gerçekleştirildiği sektör, yatırımın niteliği, Türkiye’de yerleşik firma ya da gerçek kişinin bahse konu yurtdışı yatırımda sahip olduğu hisse oranı, yurtdışı yatırıma ilişkin sermaye bilgileri vb. gibi hususları içermekte ve dolayısıyla yurtdışı yatırımlarımız ile ilgili ayrıntılı bir veri tabanı olma niteliğini taşımaktadır.

Bu kitapçıkta yer alan veriler, aksi belirtilmediği sürece, “OECD Doğrudan Yatırım Tanımları El Kitabı (Versiyon 4)” çerçevesinde, yatırımcının en az %10 pay sahipliği ve ilk yatırım ülkesi kriterlerine göre sunulmuştur.

(Bu sayfa boş bırakılmıştır)

1. YURTDIŞI DOĞRUDAN YATIRIMLAR

TANIM

YurtdiŐi doğrudan yatırımların tanımına, verilerin toplanmasına ve istatistiki olarak standart şekilde yayımlanmasına yönelik olarak, baŐta OECD ve IMF olmak üzere, uluslararası kuruluşlar tarafından yoğun çaba harcanmaktadır.

Literatürde doğrudan yatırımın tanımı OECD tarafından hazırlanan “Doğrudan Yatırım Tanımları El Kitabı (Versiyon 4)” çerçevesinde belirlenmekte; sözkonusu verilerin ödemeler dengesi istatistikleri ve uluslararası yatırım pozisyonu verileri çerçevesinde yayımlanmasına ilişkin prosedür ve kurallar ise IMF tarafından hazırlanan “Ödemeler Dengesi Hesaplamaları El Kitabı (Versiyon 6)” çerçevesinde şekillenmektedir.

Doğrudan yatırımlar, “Doğrudan Yatırımlar El Kitabı”nda en genel haliyle “*bir ekonomide yerleşik yatırımcının diğer bir ekonominin yerleştiği olan bir işletmeye kalıcı ilişki kurmak amacıyla yaptığı sınır ötesi yatırımdır (OECD, 2008, s.17).*” şeklinde tanımlanmaktadır.

Kalıcı ilişki, doğrudan yatırımcı ile doğrudan yatırım işletmesi arasındaki uzun dönemli ilişkinin varlığını ve doğrudan yatırımcının yatırım işletmesi yönetiminde önemli ölçüde bir etkisinin olduğunu ifade eder. El Kitabı’nda doğrudan yatırım işletmesinin yönetiminde önemli ölçüde bir etki, sözkonusu işletmede doğrudan ya da dolaylı yoldan “*en az yüzde 10 oranında oy hakkına sahip olma*” olarak tanımlanmaktadır.

Tanımda yer alan “*yerleşiklik*” kavramı vatandaşlık kavramından farklıdır. Gerçek kişilerin yurtdiŐi yatırımlarının istatistiki olarak derlenmesinde, bahse konu kişinin vatandaŐı olduğu ülke değil yerleşik olduğu ekonomi esas alınmaktadır. Bu çerçevede, örneğin Almanya’da 12 aydan beri oturmakta olan ve ekonomide uzun süre kalıcı olma niyeti bulunan Türk vatandaşının Almanya’da yapacağı yatırım, Türkiye’nin yurtdiŐi yatırımı sayılmamaktadır.

Tüzel kişi yatırımcılar için ise yatırımcı şirketlerin yerleşik olduğu ekonomi, şirketin hukuken tescil edildiği ülke olup, bu yatırımcıların gerçekleştirdiği yurtdiŐi yatırımların istatistiki olarak derlenmesinde yatırımcıların tescil olduğu ekonomi esas alınmaktadır.

AKIM VE STOK VERİLERİ

Doğrudan sermaye yatırımlarına ilişkin veriler, “akım” ve “stok” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Akım verileri; sermaye yatırımında bulunmak amacıyla yurtdışına / yurtiçine belirli bir dönemde çıkan / giren nakdi ya da aynı sermaye tutarını ifade ederken, stok verileri ise, gerçekleşmiş yatırımların belirli bir an itibariyle değerini ifade etmektedir.

Doğrudan sermaye yatırımı akım verileri; bir ekonomide yerleşik kişilerin, başka ekonomiler ile belirli bir dönem içinde gerçekleştirdiği sermaye giriş ve çıkışları ilişkisini yansıtmaktadır. Bu sebeple, akım verileri ödemeler dengesi istatistikleri altında derlenmektedir.

Doğrudan sermaye yatırımı stok verileri ise, bir ekonomideki yerleşik kişilerin başka ekonomilerde gerçekleştirdiği yatırımların belli bir tarihteki değerini yansıttığı için; bir ekonomide yerleşik kişilerin yurt dışında yerleşik kişilerden olan finansal alacakları ile yurt dışında yerleşik kişilere olan finansal yükümlülüklerinin belli bir tarihteki stok değerini gösteren istatistik bir tablo olan Uluslararası Yatırım Pozisyonu altında derlenmektedir.

Uluslararası Yatırım Pozisyonu’nda toplam finansal varlıklar ile toplam finansal yükümlülüklerin farkı, “*net uluslararası yatırım pozisyonu*” olarak adlandırılmaktadır. Net uluslararası yatırım pozisyonu; belirli bir tarih itibariyle bir ekonominin yurt dışından alacaklarıyla, yurt dışına olan borçlarının netini göstermektedir.

Türkiye’de yurt içine yapılan doğrudan yatırım stok ve yurtdışına yapılan doğrudan yatırım akım istatistikleri TCMB tarafından derlenerek sırasıyla “*uluslararası yatırım pozisyonu istatistikleri*” ve “*ödemeler dengesi istatistikleri*” adları altında yayımlanmakta ve belirli dönemler itibarıyla uluslararası kuruluşlara rapor edilmektedir.

ÖZEL AMAÇLI İŞLETMELER (SPE)

“*Özel amaçlı işletmeler*”, şirket, vakıf, adi ortaklık veya tüzel kişiliği olmayan bir işletme gibi pek çok hukuki form alabilen, dar kapsamlı ve tam olarak belirlenmiş bir amacı yerine getirmek için kurulan yapılandırılmış işletmelerdir.

1970’li yıllarda ABD ve gelişmiş diğer ülkelerde kullanılmaya başlanan özel amaçlı işletmeler, sponsorların (kurucuların veya bu işletmelerin adına kuruldukları işletmelerin; proje sahiplerinin) çoğunlukla özel amaçlı işletmeye transfer ettikleri varlıkları veya bizzatı finans edilecek projeden elde edilecek gelirleri teminat gösterdikleri, finansörlerin ise sözkonusu teminatlar çerçevesinde ve sponsorların diğer faaliyetlerinin risklerinden ayrı olarak yalnızca projenin riskleri ile sınırlı bir biçimde finansman sağladıkları, finansmanına imkân sağladıkları proje dışında herhangi bir varlığı, borcu ve daha genel bir ifade ile faaliyeti bulunmayan şirketlerdir.

Risk yönetimi açısından yatırımcılara cazip bir finansman kaynağı seçeneği sunan özel amaçlı işletmeler, genel uygulamada, Hollanda, Malta, Lüksemburg ve İrlanda gibi çok sayıda ülke ile etkin ikili yatırım anlaşmaları bulunan, finansal işlemlere çeşitli kolaylıklar sağlayan ve vergisel avantajlar sağlayan ülkelerde kurulmakta, proje finansmanının yanısıra yatırımlara yönelik para transferlerinde de aracı olarak kullanılmaktadır.

İLK YATIRIM ÜLKESİ / NİHAİ YATIRIM ÜLKESİ

Özel amaçlı şirketlerin doğrudan yatırımlarda yaygın bir biçimde kullanılıyor olması, doğrudan yatırımların coğrafi dağılımına ilişkin veriler yorumlanırken “*ilk yatırım ülkesi*” (*immediate host country*) ve “*nihai yatırım ülkesi*” (*ultimate host country*) kriterlerinin dikkate alınması gereğini de ortaya çıkarmaktadır.

“*Nihai yatırım ülkesi*”, yurtdışında kurulu bulunan bir yatırım üzerinden dolaylı olarak önemli bir etki sahibi olunan yatırımın bulunduğu üçüncü ülke olarak tanımlanabilir.

“OECD Doğrudan Yatırım Tanımları El Kitabı (Versiyon 4)”nda yurtdışındaki ilk basamak yatırımların yanısıra, bu yatırımlar üzerinden üçüncü ülkelerde pay sahibi olunan diğer yatırımlara ilişkin verilerin de toplanması tavsiye edilmektedir.

2. TÜRKİYE’NİN YURTDIŞI YATIRIMLARININ TESPİTİ

EKONOMİ BAKANLIĞI 2016 YILI ANKET ÇALIŞMASI

637 sayılı Ekonomi Bakanlığı’nın TeŐkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname ile ihdas edilen Serbest Bölgeler Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü, yurtdışında yapılacak yatırımlara ilişkin mevzuatı hazırlamak ve uygulamak, yurtdışı yatırımların gözetim, denetim ve yönlendirilmesine ilişkin önlemleri almak ve bu hususlarla ilgili düzenlemeler yapmak, sektör ve ülke bazında gerekli tedbirleri almak, kalkınma planları ve yıllık programlardaki ilke, hedef ve politikalar çerçevesinde yurtdışındaki Türk yatırımlarının desteklenmesi ve yönlendirilmesi konularında öngörülen teşvik tedbirlerini hazırlamak, uygulamak, uygulamayı takip etmek ve değerlendirerek gerekli tedbirleri almak ile görevlendirilmiŐtir.

Bu kapsamda, Türkiye’de yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları doğrudan yatırımlara ilişkin verilerin Bakanlığımız tarafından toplanmasına ilişkin mevzuat deĐiŐikliĐi 11 Haziran 2015 tarihli ve 29383 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıŐtır.

Ülkemizde de, yurtdışındaki örnekleri gibi, katılımı zorunlu olan bir anket yoluyla gerçekleştirilen veri toplama çalışmasına yönelik olarak Ekonomi Bakanlığı Serbest Bölgeler Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü ve Bilgi İşlem Dairesi tarafından koordineli bir çalışma yürütölmüŐ ve “OECD Doğrudan Yatırım Tanımları El Kitabı (Versiyon 4)” ve “IMF Ödemeler Dengesi Hesaplamaları El Kitabı (Versiyon 6)” çerçevesinde ihtiyaç duyulan kapsamlı verilerin, yatırımcılarımız tarafından web tabanlı bir sistem üzerinden doğrudan Bakanlığımıza ulaŐtırmalarına imkân sağlanmıştıır. Bahse konu anket, 2016 yılı Mayıs ayı içerisinde ydy.ekonomi.gov.tr adresinde yer alan bir modöl üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Anket çalışması iki aşamalı olarak uygulanmış olup, ilk aşamada firmaların bahse konu modöl üzerinde kendilerini tanıtmaları sağlanmış ve 24 Mayıs – 3 Haziran 2016 tarihlerinde yapılan ikinci aşamada ise anketin tamamının doldurulması sağlanmıştıır.

Anket “*Yatırımcı Bilgileri*”, “*Yatırım Bilgileri*”, “*Hisse Oranları*”, “*Sermaye Bilgileri*”, “*Borç Alacak Bilgileri*” ve “*Ters Yatırım Bilgileri*” olmak üzere toplam altı bölümden oluşmakta ve Türkiye’de yerleşik tüzel ve gerçek kişilerin yurtdışında yaptıkları yatırımlara ilişkin yatırımdaki hisse oranı, sermayeye ilişkin bilgiler, Türkiye’de yerleşik Şirket ile borç-alacak bilgileri vb. gibi ayrıntılı bilgileri içermektedir.

Yurt dışına yönelik doğrudan sermaye yatırım verilerinin derlenmesi, firmalar arasındaki ilişkilerin giriftliği sebebiyle oldukça karmaşık ve istatistiki açıdan çalışılması zor bir alandır. Bu itibarla, IMF ve OECD gibi uluslararası kuruluşlar, sözkonusu verilerin belli standartlar ve kriterler çerçevesinde düzenlenmesine yönelik çalışmalarını sürdürmektedir.

Sözkonusu standartlar, ödemeler dengesi ve uluslararası yatırım pozisyonu istatistiklerinin tutarlı, karşılaştırılabilir ve güvenilir bir şekilde derlenmesini sağlamaktadır.

Ekonomi Bakanlığı tarafından yurt dışı sermaye yatırımlarının tespiti amacıyla hazırlanarak ydy.ekonomi.gov.tr adresi üzerinden hizmete sunulan modül, bu standartlar dikkate alınarak tasarlanmıştır.

Sözkonusu modül üzerinden talep edilen veriler ve bu verilerin derlenmesinde izlenen kurallar, OECD ve IMF tarafından hazırlanan mevcut en güncel kılavuzlar konumundaki OECD Doğrudan Yatırım Tanımları (Versiyon 4) ve IMF Ödemeler Dengesi Hesaplamaları (Versiyon 6) el kitaplarındaki tanım ve kaideler çerçevesindeki metodoloji ile uyumludur.

Bu çerçevede, daha önceki yıllarda T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nda yatırımcı olarak kaydı bulunan 680 gerçek ve tüzel kişinin yanısıra, 2015 yılı içerisinde yurtdışına gerçekleştirilen sermaye transferleri de incelenerek, toplam **1.009** gerçek veya tüzel kişiye anket bildiriminde bulunulmuştur.

Sözkonusu yatırımcılardan elde edilen veriler değerlendirilirken;

- Gerçek kişilerden son 1 sene itibariyle yerleşik oldukları ekonominin Türkiye olduğunu belirtenlerin yatırımları istatistiki olarak kayda alınmış, diğer ekonomilerde yerleşik diğer gerçek kişilerin yatırımlarına ülkemizin yurt dışı sermaye yatırımları stokunda yer verilmemiştir.
- Önceki yıllardan farklı olarak yurtdışı yatırımlar, bu yıl ilk defa ilk yatırım ülkesi / nihai yatırım ülkesi kriterleri çerçevesinde tasnif edilerek yatırımcıların ilk basamak (immediate) yatırımları ile ilk basamak yatırımları üzerinden dolaylı olarak hissedar oldukları üçüncü ülkelerdeki yatırımları da tespit edilmiştir
- “Yatırım üzerinde önemli ölçüde bir etkiye sahip olma” kriteri çerçevesinde yatırımcıların sadece doğrudan ya da dolaylı yoldan “en az yüzde 10 oranında” hisse sahibi oldukları yatırımlarına ülkemiz yurt dışı sermaye yatırımları stokunda yer verilmiştir.

- Yatırımcının, 1. basamaktan sonraki basamaklarda yer alan yatırımlarındaki hisse oranlarının tespitinde çarpım yöntemi kullanılmıştır.
- Yatırımların büyük çoğunlukla halka açık olmayan şirketlerden müteşekkil olması sebebiyle değerlerinin tespiti için piyasa değerleri elde edilememektedir. Bu itibarla, hem yatırımcıların yatırım bilgilerini daha kolay aktarabilmesini, hem de bu bilgilerin daha standart bir biçimde derlenebilmesini teminen değer tespitinde OECD ve IMF tarafından önerilen yöntemlerden “Defter Değeri Yöntemi” esas alınmıştır.
- Defter Değeri Yöntemi yatırım değeri tanımına uyumlu olarak, yatırımların 2015 yılı sonu itibariyle “ödenmiş sermaye”, “rezervler” ve “geçmiş yıllar kar veya zararı” ve “dönem net karı veya zararı” sorulmuş ve özkaynaklar üzerinden “yatırımların sermaye pozisyonu” tespit edilmiştir.
- Uluslararası kuruluşlar metodolojisine göre, yatırımcılara Nihai Kontrol Sahibi Firma /Grup/ Holding/ Diğer Tüzel Kişi (NKS) bilgisi sorulmuştur.

NKS, yatırımcının yönetiminde direk %50’den fazla oy kullanma hakkına sahip olmakla yatırımcı firmayı kontrol eden veya dolaylı olarak başka bir firma veya firmalar zinciri üzerinden (zincirdeki her bir firmanın hissedarı olduğu altındaki firmanın yönetiminde %50’den fazla oy kullanma hakkına sahip olması kaydıyla) yatırımcı firmayı kontrol eden Firma veya Grup veya Holding veya Diğer Tüzel Kişi’dir. Gerçek kişilerin hissedarı olamayacağı için bu soru gerçek kişi yatırımcılara sorulmamıştır.

- Yatırımların 2015 yılı sonu itibariyle yatırımcılarıyla, yatırımcılarının varsa doğrudan yatırımcı olduğu Türkiye’de yerleşik diğer firmalarla ve NKS’nin varsa doğrudan yatırımcı olduğu Türkiye’de yerleşik diğer firmalarla olan ticari (ihracat/ithalat işlemleri nedeniyle oluşan), nakdi (kredi sözleşmesine bağlanmış) ve cari (herhangi bir sözleşmeye bağlı olmaksızın) borç ve alacakları sorulmuş ve “yatırımların borç-alacak pozisyonu” tespit edilmiştir.
- Sermaye ve borç-alacak pozisyonlarının toplanması ile “net yatırım pozisyonu”na ulaşılmıştır.

3. 2015 YILI KÜRESEL YATIRIM HAREKETLERİ

GENEL

UNCTAD'ın 2015 Dünya Yatırım Raporu'nda 2015 yılında dünyada doğrudan yabancı sermaye akımlarının bir önceki yıla göre %38 artış gösterdiği ve 2008-2009 finansal krizinden bu yana en yüksek seviye olan 1,7 trilyon \$'a ulaştığı bildirilmektedir.

Raporda, 2014 yılında 432 milyar \$ olan satınalım ve birleşmelerin 2015 yılında 721 milyar \$ olarak gerçekleştiği, diğer taraftan sıfırdan yatırımların 766 milyar \$ seviyesine ulaştığı belirtilmektedir.

Raporda sözkonusu satınalım ve birleşmelerin ağırlıklı olarak yeniden yapılanma ve vergi avantajlarından yararlanma amacıyla yapıldığı, özellikle yeraltı kaynaklarının çıkarılması alanında faaliyet gösteren çok uluslu şirketlerin sermaye harcamalarının azalttıkları ve orta vadeli yatırım planlarını düşürdükleri ifade edilmektedir.

Diğer sektörlerde faaliyet gösteren çok uluslu şirketler de küresel ekonomik büyümenin yavaşlaması ve global talebin azalması nedeniyle sermaye harcamalarını gözden geçirmektedirler.

Öte yandan, sıfırdan yatırımlarda 2015 yılında, 2014 yılına göre, %8 oranında bir artış gerçekleşmiştir. Sözkonusu artış, makroekonomik göstergelerdeki iyileşmeye bağlı olarak, gelişmiş ülkelerde %12 oranına ulaşmıştır.

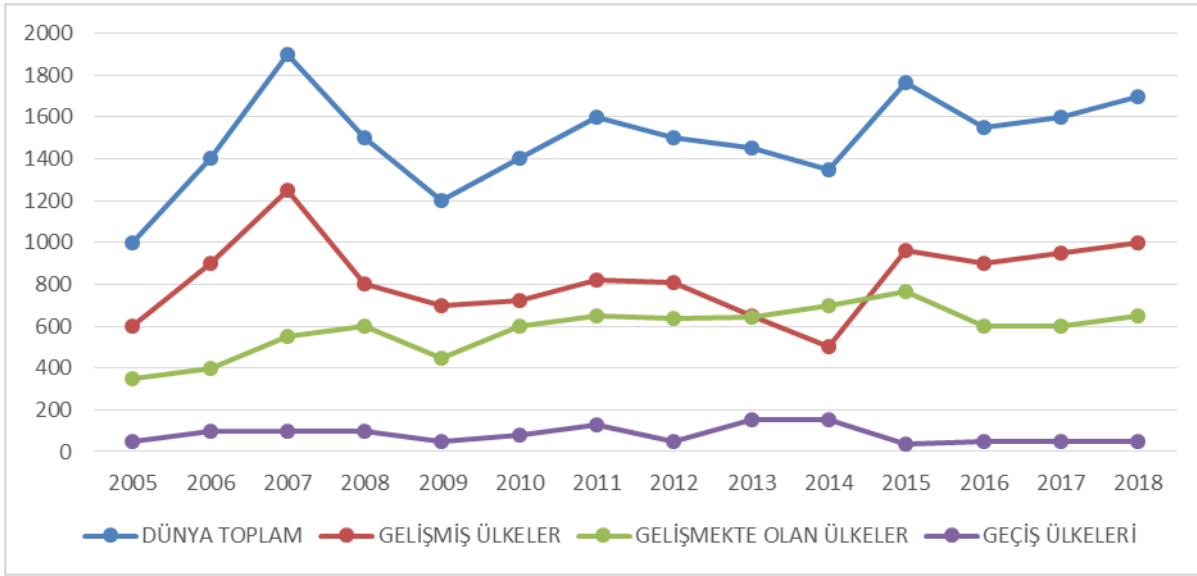
SERMAYE GİRİŞLERİ

Asya Pasifik ülkeleri, doğrudan yabancı sermaye akımlarından en büyük payı almaya devam ettiyse de, gelişmiş ülkelere 2014 yılında 522 milyar \$ olarak gerçekleşen yabancı sermaye yatırımları 2015 yılında %84 artışla 962 milyar \$'a ulaşmıştır.

K. Amerika ve Avrupa'ya gerçekleşen yabancı sermaye yatırımı akımlarının payı 2014 yılındaki %41'den 2015 yılında %55 oranına yükselmiştir.

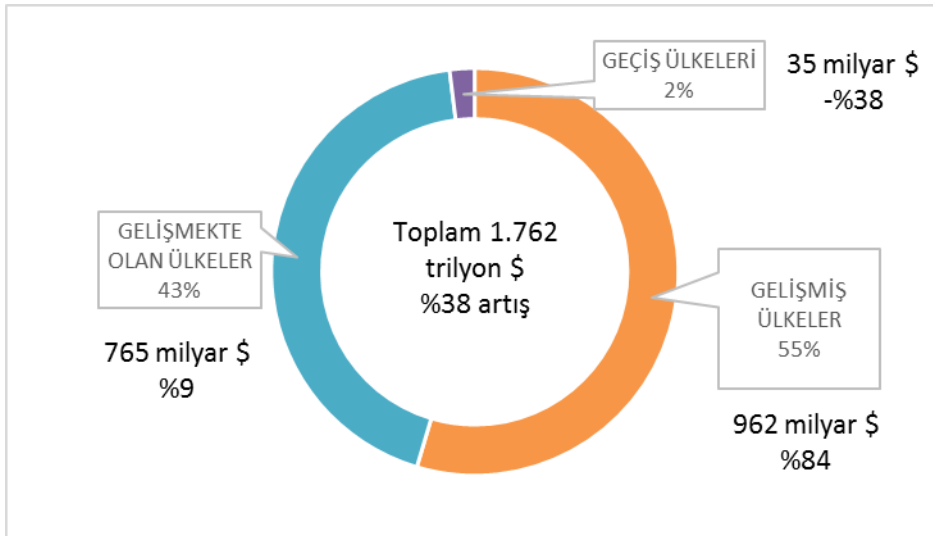
ABD'ye yapılan yatırımlar 2015 yılında bir önceki yıla göre %250'lik bir artışla 380 milyar \$'a ulaşmıştır. Avrupa'ya yapılan yatırımlar ise 504 milyar \$ olmuştur. Sözkonusu artışlarda satınalım ve birleşmelerin büyük rolü bulunmaktadır.

GRAFİK 1. YILLAR İTİBARIYLA GELİŞMİŞLİK ÖLÇÜTÜNE GÖRE KÜRESEL SERMAYE GİRİŞLERİ (MİLYAR \$)*

Kaynak: UNCTAD WIR 2016
*2016, 2017, 2018 verileri projeksiyondur

GRAFİK 2. 2015 KÜRESEL SERMAYE GİRİŞLERİ; 2014 YILI KARŞILAŞTIRMASI

Kaynak: UNCTAD WIR 2016

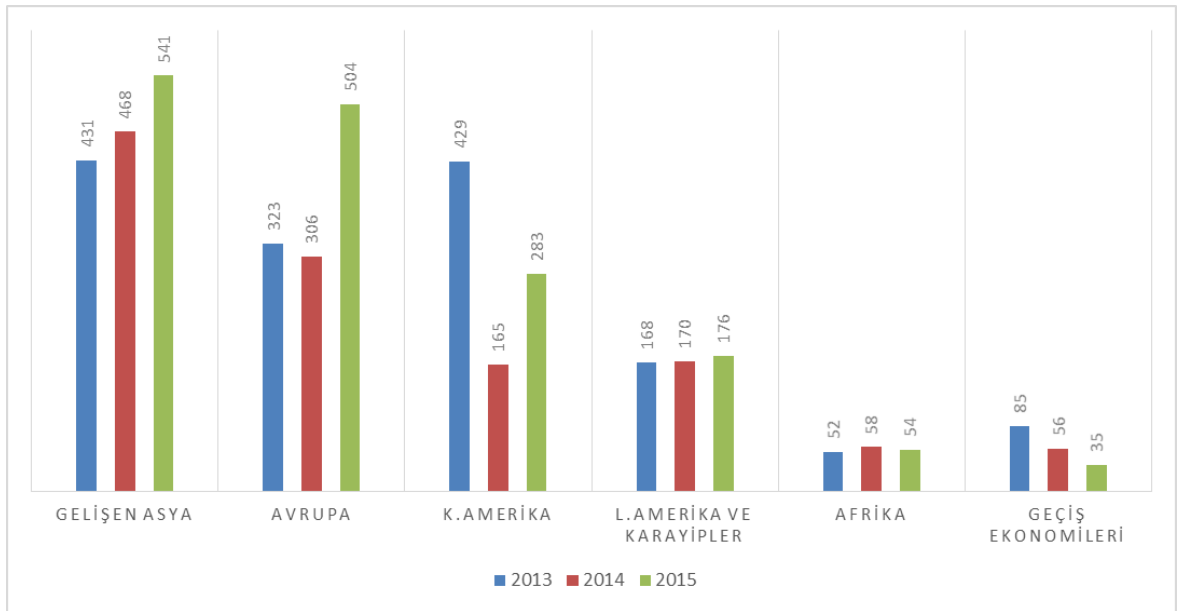
Geçiş ekonomileri ile gelişmekte olan ekonomilere yönelik doğrudan yabancı sermaye akımları %6 gibi mütevazı bir oranda artış göstermiştir. Sözkonusu oran esas itibariyle Asya ülkelerine olan büyük sermaye akımının etkisiyle diğer ülkelerde kaydedilen gerilemenin telâfi edilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Zira Afrika'ya yönelik doğrudan yabancı sermaye akımları %7'lik bir düşüşle 54 milyar \$, Latin Amerika'ya yönelik doğrudan yabancı sermaye akımları %2'lik bir gerileme ile 168 milyar \$ ve geçiş ekonomilerine yönelik doğrudan yabancı sermaye akımları ise %38'lik gerileme ile 35 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Geçiş ekonomileri ile gelişmekte olan ekonomilere yönelik akımların azalmasının en önemli nedeni, özellikle petrol ve maden fiyatlarındaki düşüştür.

SERMAYE ÇIKIŞLARI

2015 yılında yapılan doğrudan sermaye akımlarında Avrupa başı çekmektedir. Çok uluslu şirketler tarafından yapılan ve bir önceki yıla göre %33 oranında artarak 1,1 trilyon \$'a ulaşan yatırımlarda Japon ve Avrupa merkezli firmaların rolü büyüktür. Avrupa merkezli firmaların doğrudan yatırımları %85 artışla 576 milyar \$ olmuştur. Bu rakam çıkış yönlü sermaye akımlarının %40'ını oluşturmaktadır.

Avrupa merkezli firmaların yatırımlarını artırmalarının temelinde ise, Avrupa Merkez Bankası'nın ekonomiyi canlandırma politikaları ve rekabetçilik yatmaktadır. Çok uluslu şirketler tarafından gerçekleştirilen satınalmalar ve birleşmeler ağırlıkla ilaç sektöründe yaşanmıştır.

GRAFİK 3. BÖLGELERE GÖRE SERMAYE AKIMLARI (MİLYAR \$)

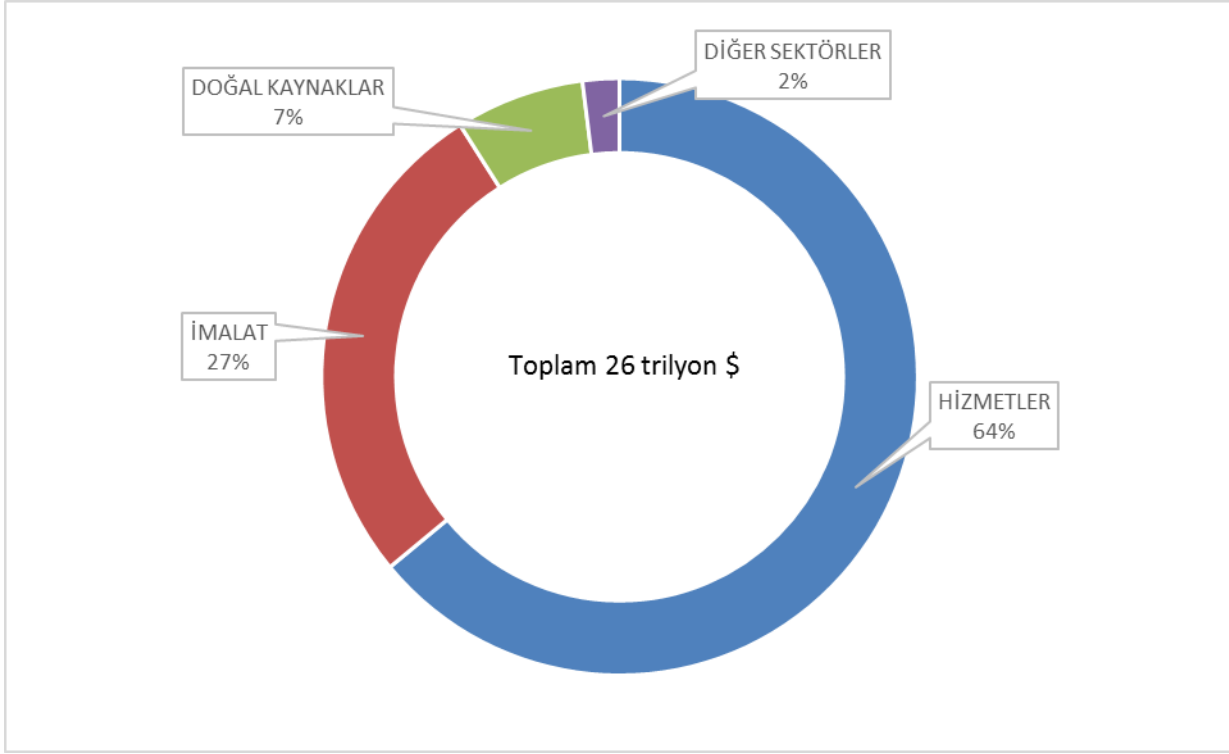
Kaynak: UNCTAD WIR 2016

Gelişmekte olan ekonomiler ile geçiş ekonomileri merkezli çok uluslu şirketler ise yatırımlarını azaltmışlardır. Azalan talep ve düşen emtia fiyatlarının yanısıra Rusya ve Yakındoğu'da yaşanan jeopolitik gerilimler, bu ülkeler kaynaklı yatırımların üzerinde baskı oluşturmuştur.

KÜRESEL YATIRIMLARDA BAŞLICA SEKTÖRLER

2015 yılında küresel sermaye yatırımları stokunda başat sektör hizmetler sektörü olmaya devam etmiştir. Bununla birlikte, 2015 yılında imalat sektöründeki satınalım ve birleşmeler önemli bir artış kaydederek 388 milyar \$ olmuş, hizmetler sektöründeki satınalım ve birleşmeler ise 302 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

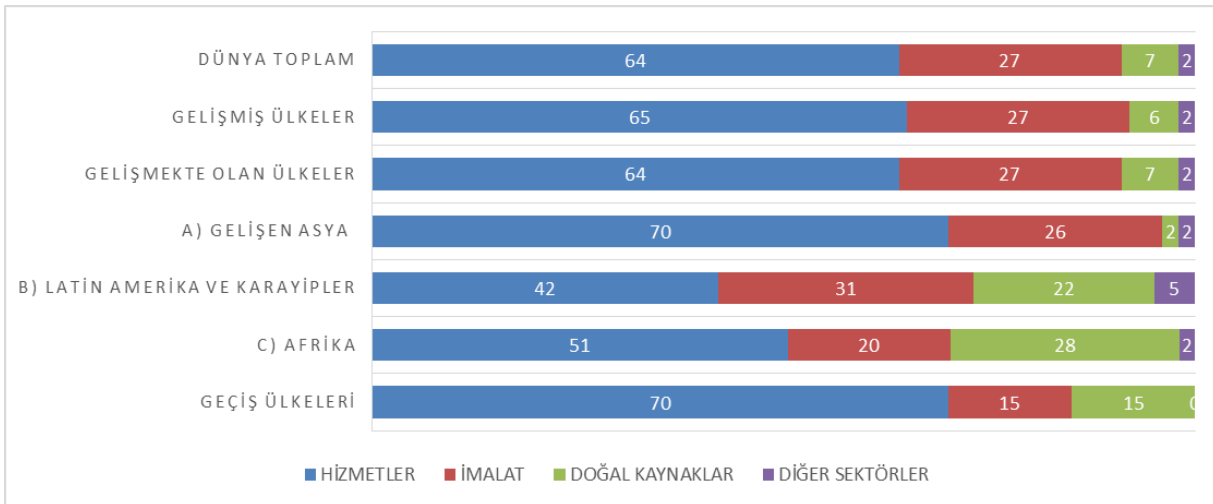
GRAFİK 4. KÜRESEL YATIRIM STOĞUNUN SEKTÖREL DAĞILIMI (2014)*

Kaynak: UNCTAD WIR 2016;

*Ulaşılabilen en son veriler 2014 yılına aittir.

GRAFİK 5. KÜRESEL YATIRIM STOĞUNUN BÖLGESEL DAĞILIMI (2014)*

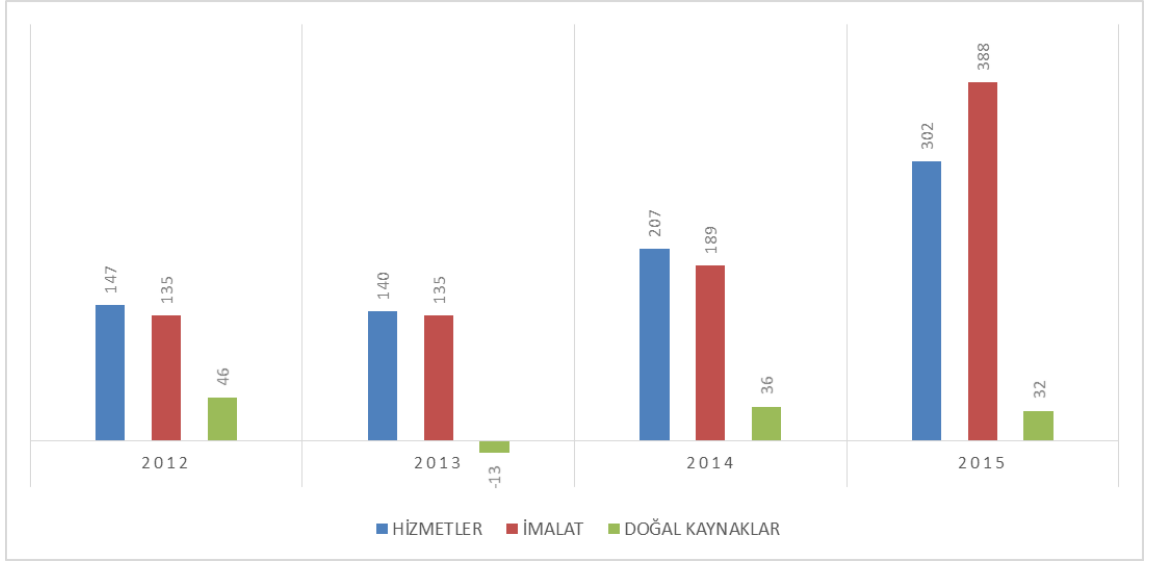

Kaynak: UNCTAD WIR 2016;

*Ulaşılabilen en son veriler 2014 yılına aittir.

Global ölçekte ilaç, metaldışı madenler mobilya ve kimyasallar ve kimya ürünleri alanlarındaki satınalım ve birleşmelerde 2015 yılında artış kaydedilmiştir.

GRAFİK 6. SATINALIM VE BİRLEŞMELERİN SEKTÖREL DAĞILIMI (MİLYAR \$)

Kaynak: UNCTAD WIR 2016

Hızla düşen emtia fiyatları madencilik sektörüne yönelik sermaye akımlarında hızlı bir azalma meydana getirmiştir. 1990'larda hızla artmaya başlayan emtia fiyatları, 2008 yılındaki finans krizinin ardından düşüşe geçmiştir. Maden filizi ve metallerin fiyatları 2012 sonu, petrol fiyatları ise 2014 ortasından bu yana düşmektedir. Bu da sözkonusu sektörlerde faaliyet gösteren firmaların kurumsal kârlılıklarını, özellikle petrol ve gaz sektöründe, olumsuz etkilemiştir. Sözkonusu fiyat düşüşleri madencilik sektöründe sermaye harcamalarının da azalmasına yol açmıştır.

KÜRESEL YATIRIM HAREKETLERİNE İLİŞKİN 2016 YILI BEKLENTİLERİ

UNCTAD Dünya Yatırım Raporunda 2016-2018 dönemine ait beklentilere de yer verilmektedir. Raporunda, 2016 yılında dünyadaki sermaye akımlarının %10 ila %15 oranında azalmasının öngörüldüğü belirtilmekte, bunun temel sebepleri arasında ise küresel ekonomideki kırılganlık, küresel talep düşüklüğünün devamı ve çok uluslu şirketlerin karlılığının düşüklüğünün yanı sıra jeopolitik risklerin artması ve bölgesel gerilimler sayılmaktadır.

4. 2015 YILI İTİBARIYLA TÜRKİYE’NİN YURTDIŞI YATIRIMLARI

I. GENEL

Ekonomi Bakanlığı Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü tarafından 2016 Mayıs ayında yapılan anket çalışması sonucunda, Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurtdışında gerçekleştirdikleri yatırımların toplam sermayesi 2015 yılı sonu itibariyle **27,6 milyar \$** olarak tespit edilmiştir.

Yatırımcı ile yurtdışı yatırım arasındaki borç ilişkisinin de dikkate alındığı net yatırım pozisyonuna göre yurtdışı yatırım tutarı ise **35,9 milyar \$** olmaktadır.

Yurtdışındaki yatırımlar kanalıyla 3. ülkelerde gerçekleştirilen yatırımlar ile %10’dan daha düşük paya sahip olunan iştirakler de dikkate alındığında, Türk yatırımcıların yurtdışındaki sermaye pozisyonu **32,8 milyar \$**, net yatırım pozisyonu ise **43,4 milyar \$** olmaktadır.

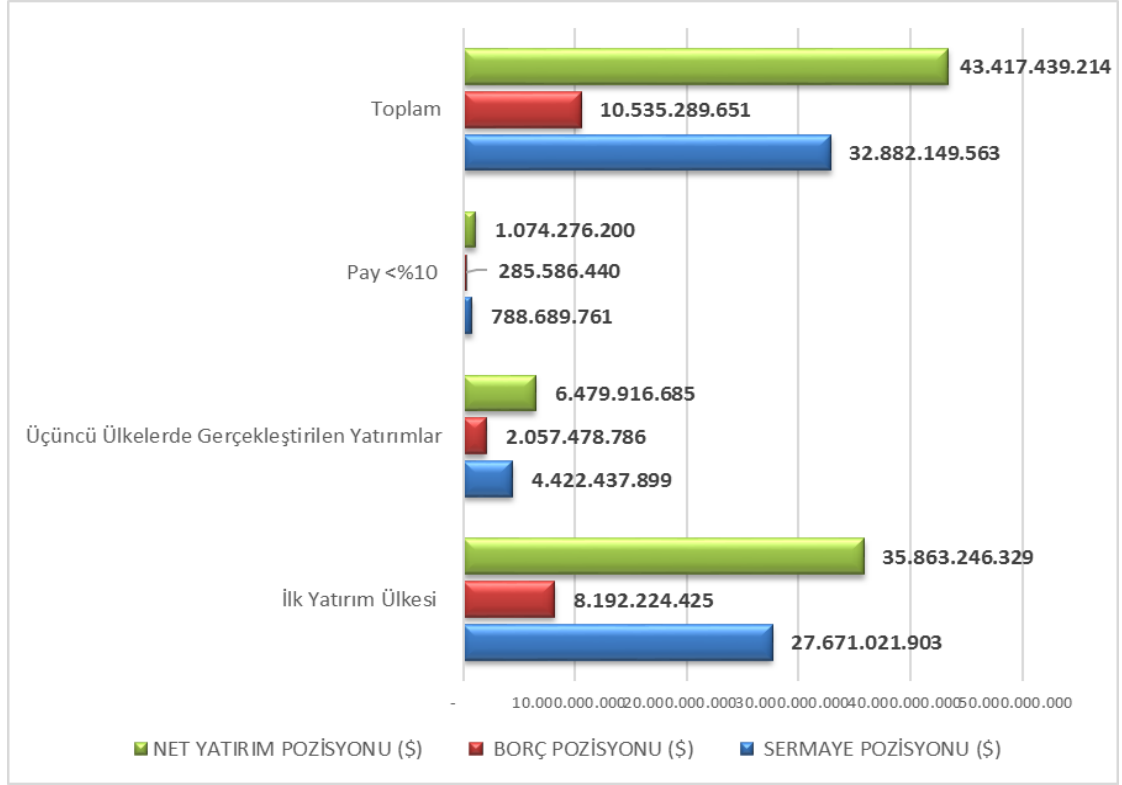
TABLO 1. YURTDIŞINDAKİ TÜRK YATIRIMLARI

Kriter	SERMAYE POZİSYONU (\$)	BORÇ POZİSYONU (\$)	NET YATIRIM POZİSYONU (\$)
İlk Yatırım Ülkesi	27.671.021.903	8.192.224.425	35.863.246.329
Üçüncü Ülkelerde Gerçekleştirilen Yatırımlar	4.422.437.899	2.057.478.786	6.479.916.685
Pay <%10	788.689.761	285.586.440	1.074.276.200
Toplam	32.882.149.563	10.535.289.651	43.417.439.214

Anket çalışması sonucunda elde edilen veriler; yurtdışı yatırımların coğrafi (bölgesel ve ülkesel) sektörel dağılımı ve yatırım şekilleri itibariyle çeşitli kırımlarla sınıflandırılabilir. Ayrıca yapılan çalışmada alınan yanıtlar çerçevesinde, yatırımlar kapsamındaki istihdama ve sözkonusu yatırımların Türkiye ile gerçekleştirdiği dış ticarete ilişkin veriler de sunulabilmektedir.

Bununla birlikte, kitapçıkta yer alan veriler, aksi belirtilmediği sürece, “OECD Doğrudan Yatırım Tanımları El Kitabı (Versiyon 4)” çerçevesinde, yatırımcının en az %10 pay sahipliği ve ilk yatırım ülkesi kriterlerine göre sunulmuştur.

GRAFİK 7. YURTDIŞINDAKİ TÜRK YATIRIMLARI

Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurtdışı yatırımlarının bölgesel olarak sınıflandırılmasında TÜİK ülke gruplaması baz alınmıştır.

TABLO 2. ÜLKE GRUPLARI

Bölge	Ülkeler
AB 28	AB üyesi ülkeler
Diğer Avrupa	İzlanda, Norveç, Liechtenstein, İsviçre, Faroe Adaları, Andorra, Cebelitarık, Vatikan San Marino, Arnavutluk, Ukrayna, Belarus, Moldova, Rusya Federasyonu, Bosna-Hersek, Kosova, Makedonya, Karadağ, Sırbistan, KKTC
Kuzey Afrika	Ceuta, Melilla, Fas, Cezayir, Tunus, Libya, Mısır
Diğer Afrika	Kuzey Afrika dışındaki diğer Afrika ülkeleri
Kuzey Amerika	ABD, Kanada, Grönland, St. Pierre ve Miquelon
Orta Amerika ve Karayipler	Meksika ile Bermuda, Guatemala, Nikaragua, Honduras, El Salvador, Panama, Küba, St. Kitts ve Nevis, Bahamalar, Dominik Cumhuriyeti, Cayman Adaları, ABD Virgin Adaları, İngiliz Virgin Adaları Curaçao ve Sint Maarten dahil diğer ülkeler
Güney Amerika	Kolombiya, Venezuela, Guyana, Surinam, Ekvator, Peru, Brezilya, Şili, Bolivya, Paraguay, Uruguay, Arjantin, Falkland Adaları
Yakın ve Ortadoğu	Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan, Lübnan, Suriye, Irak, İran, İsrail, Filistin, Ürdün, Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn, Katar, BAE, Umman, Yemen
Diğer Asya	Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan dahil tüm diğer Asya ülkeleri
Avustralya ve Yeni Zelanda	Avustralya, Yeni Zelanda ile Cocos, Christmas, Norfolk, Cook, Mc Donald, Tokelau Adaları; Heard ve Niue Adası
Diğer Okyanusya ve Kutup Böl. Ülkeleri	Papua Yeni Gine, Nauru, Solomon Adaları, Tuvalu, Yeni Kaledonya, Kiribati, Kuzey Mariana Adaları, Mikronezya, Marshall Adaları, Guam, Samoa ve diğer ülkeler

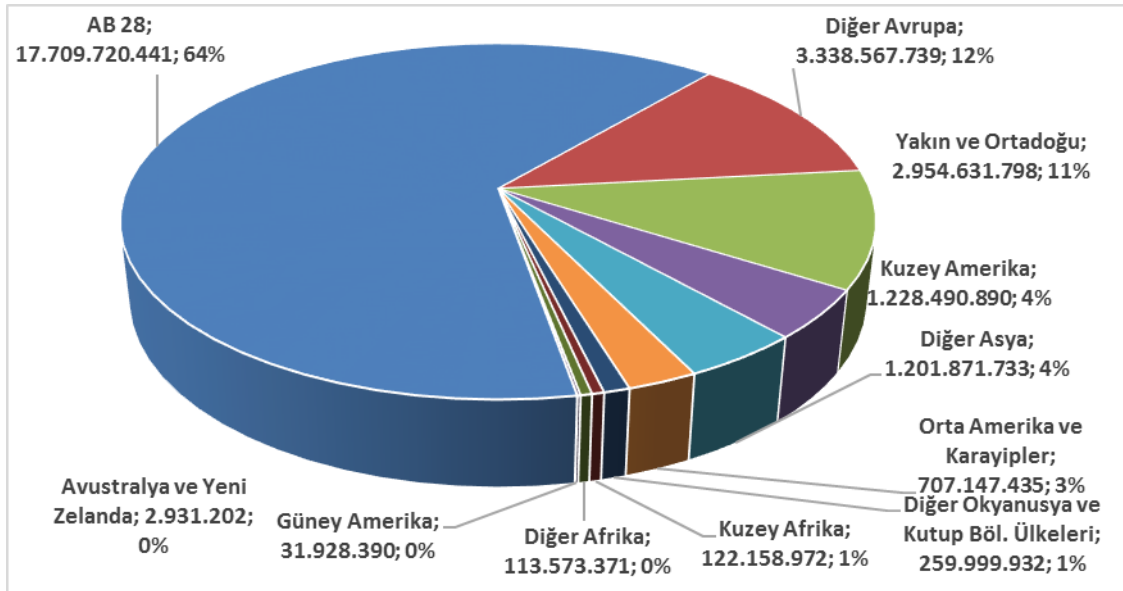
II. SERMAYE POZİSYONUNA GÖRE YURTDIŞI YATIRIMLAR

A. YURTDIŞI YATIRIMLARIN BÖLGESEL DAĞILIMI

TABLO 3. SERMAYE POZİSYONUNA GÖRE YATIRIMLARIN BÖLGESEL DAĞILIMI

2015 - BÖLGELER	SERMAYE POZİSYONU (\$)	PAY (%)
AB 28	17.709.720.441	64,00%
Diğer Avrupa	3.338.567.739	12,07%
Yakın ve Ortadoğu	2.954.631.798	10,68%
Kuzey Amerika	1.228.490.890	4,44%
Diğer Asya	1.201.871.733	4,34%
Orta Amerika ve Karayipler	707.147.435	2,56%
Diğer Okyanusya ve Kutup Böl. Ülkeleri	259.999.932	0,94%
Kuzey Afrika	122.158.972	0,44%
Diğer Afrika	113.573.371	0,41%
Güney Amerika	31.928.390	0,12%
Avustralya ve Yeni Zelanda	2.931.202	0,01%
Genel Toplam	27.671.021.903,32	100,00%

GRAFİK 8. SERMAYE POZİSYONUNA GÖRE YATIRIMLARIN BÖLGESEL DAĞILIMI

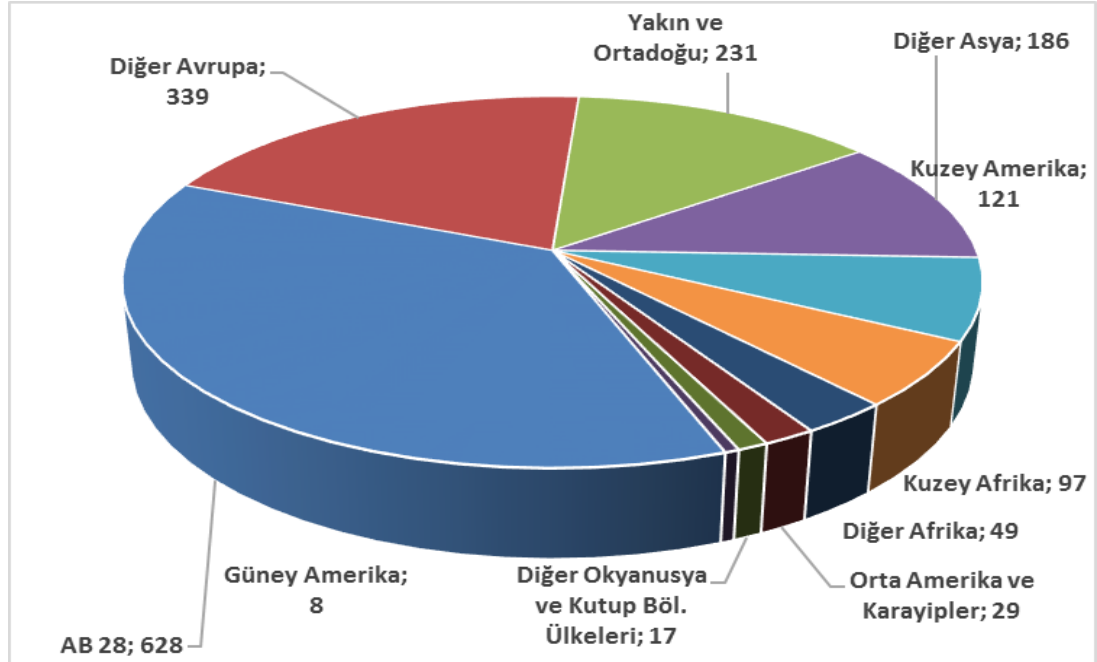

B. YURTDIŞI YATIRIMLARIN BÖLGELERE GÖRE SAYISAL DAĞILIMI

TABLO 4. YURTDIŞI YATIRIMLARIN BÖLGELERE GÖRE SAYISAL DAĞILIMI

2015 - BÖLGELE	YATIRIM SAYISI
AB 28	628
Avustralya ve Yeni Zelanda	2
Diğer Afrika	49
Diğer Asya	186
Diğer Avrupa	339
Diğer Okyanusya ve Kutup Böl. Ülkeleri	17
Güney Amerika	8
Kuzey Afrika	97
Kuzey Amerika	121
Orta Amerika ve Karayipler	29
Yakın ve Ortadoğu	231
Toplam	1707

GRAFİK 9. YURTDIŞI YATIRIMLARIN BÖLGELERE GÖRE SAYISAL DAĞILIMI

C. YURTDIŞI YATIRIMLARIN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI

Ekonomi Bakanlığı'na yapılan anket çalışması sonucunda, 2015 yılı sonu itibariyle toplam 105 ülkede doğrudan Türk yatırımı bulunduğu görülmektedir.

TABLO 5. ÜLKELERE GÖRE YURTDIŞINDAKİ TÜRK YATIRIMLARI

2015 - YATIRIM ÜLKESİ	SERMAYE POZİSYONU \$	SERMAYE POZİSYONU %
Hollanda	11.193.259.199	40,45%
Malta	1.600.349.887	5,78%
Jersey	1.492.530.127	5,39%
Azerbaycan	1.319.638.930	4,77%
Amerika Birleşik Devletleri	1.220.948.170	4,41%
Avusturya	1.202.574.174	4,35%
Almanya	1.129.594.488	4,08%
Lüksemburg	1.017.112.058	3,68%
İrlanda	599.045.539	2,16%
Kıbrıs (K.K.T.C.)	498.844.305	1,80%
İran	456.647.913	1,65%
Rusya	419.722.972	1,52%
Türkmenistan	335.065.646	1,21%
Gürcistan	275.253.664	0,99%
Marshall Adaları	259.999.932	0,94%
Cayman Adaları	252.388.236	0,91%
Bahreyn	238.015.081	0,86%
Irak	230.902.598	0,83%
Panama	226.572.774	0,82%
Virgin Adaları (İngiliz)	216.851.150	0,78%
Birleşik Arap Emirlikleri	200.905.527	0,73%
Bosna Hersek	192.993.803	0,70%
Birleşik Krallık (İngiltere, Galler, İskoçya, Kuzey İrlanda)	189.764.106	0,69%
Pakistan	187.715.682	0,68%
İsviçre	187.179.941	0,68%
Umman	156.811.450	0,57%
Hırvatistan	153.605.107	0,56%
Çin	138.368.687	0,50%
Belçika	133.870.481	0,48%
Cezayir	132.935.307	0,48%
Tayland	128.121.992	0,46%
Hindistan	126.389.869	0,46%
Bulgaristan	119.169.273	0,43%
İspanya	118.520.291	0,43%
Özbekistan	115.755.166	0,42%
Beyaz Rusya	113.230.296	0,41%
Etiyopya	112.729.857	0,41%

2015 - YATIRIM ÜLKESİ	SERMAYE POZİSYONU \$	SERMAYE POZİSYONU %
Endonezya	108.998.447	0,39%
Mısır	107.965.458	0,39%
Kosova	103.984.947	0,38%
Makedonya	103.411.963	0,37%
İtalya	90.551.919	0,33%
İsrail	73.414.136	0,27%
Romanya	56.678.607	0,20%
Karadağ	51.411.640	0,19%
Arnavutluk	50.786.068	0,18%
Ukrayna	47.134.096	0,17%
Sırbistan	45.706.622	0,17%
Fransa	43.042.229	0,16%
Kırgızistan	40.081.267	0,14%
Kolombiya	28.719.588	0,10%
Suudi Arabistan	28.698.064	0,10%
Yunanistan	24.736.272	0,09%
Macaristan	22.655.956	0,08%
Latviya	22.441.620	0,08%
Senegal	18.443.663	0,07%
Man Adası	18.373.142	0,07%
Tacikistan	14.233.646	0,05%
Malezya	12.681.303	0,05%
Guernsey	9.581.396	0,03%
Maldivler	9.255.134	0,03%
Bermuda	9.056.212	0,03%
Suriye	8.104.588	0,03%
Kanada	7.542.720	0,03%
Singapur	7.200.400	0,03%
Portekiz	4.775.111	0,02%
İsveç	4.267.450	0,02%
Slovakya	4.238.761	0,02%
Bangladeş	3.978.799	0,01%
Moldova	3.676.423	0,01%
Brezilya	3.231.624	0,01%
Güney Kore	3.207.333	0,01%
Avustralya	2.899.864	0,01%
Bahamalar	2.549.745	0,01%
Ürdün	2.257.611	0,01%
Sudan	1.866.173	0,01%
Kenya	1.814.582	0,01%
Moğolistan	1.362.539	0,00%
Gana	1.303.994	0,00%
Kuveyt	943.242	0,00%
Polonya	919.035	0,00%
Hong Kong	786.774	0,00%
Estonya	387.774	0,00%

2015 - YATIRIM ÜLKESİ	SERMAYE POZİSYONU \$	SERMAYE POZİSYONU %
Slovenya	296.469	0,00%
Finlandiya	281.171	0,00%
Afganistan	183.962	0,00%
Tayvan	133.990	0,00%
Japonya	108.269	0,00%
Filipinler	106.183	0,00%
Lübnan	80.308	0,00%
Yeni Zelanda	31.338	0,00%
Danimarka	22.477	0,00%
Kıbrıs (Güney)	2.607	0,00%
Şili	-22.822	0,00%
Meksika	-270.681	0,00%
Nijerya	-772.950	0,00%
Kamerun	-1.166.370	0,00%
Fildişi Sahili	-1.296.739	0,00%
Libya	-4.394.702	-0,02%
Mozambik	-9.648.244	-0,03%
Güney Afrika	-9.700.596	-0,04%
Kazakistan	-40.071.329	-0,14%
Tunus	-41.813.174	-0,15%
Katar	-51.274.960	-0,19%
Fas	-72.533.918	-0,26%
Genel Toplam	27.671.021.903	100,00%

Hollanda, Malta, Lüksemburg ve İrlanda gibi ülkelerde kurulan “özel amaçlı işletmeler” üzerinden gerçekleşen Türk yatırımlarının tutarı 4,1 milyar \$ olduğu tespit edilmiştir.

D. YURTDIŞI YATIRIMLARIN SEKTÖREL DAĞILIMI

TABLO 6. YURTDIŞI YATIRIMLARIN SEKTÖREL DAĞILIMI

2015 - SEKTÖRLER	SERMAYE POZİSYONU	SERMAYE POZİSYONU %
K Finans ve Sigorta Faaliyetleri	17.862.678.553	64,55%
J Bilgi ve İletişim	2.608.302.657	9,43%
B Madencilik ve Taş Ocakçılığı	2.225.406.694	8,04%
CB Tekstil ve Giyim Eşyaları İmalatı	691.392.842	2,50%
G Toptan ve Perakende Ticaret	643.444.191	2,33%
CG Kimyasalların, Kimyasal Ürünlerin ve Temel Eczacılık Ürünleri ile Malzemelerinin İmalatı	625.041.153	2,26%
H Ulaştırma ve Depolama	491.166.465	1,78%
D Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	414.580.105	1,50%
F İnşaat	322.684.465	1,17%
L Gayrimenkul Faaliyetleri	307.701.560	1,11%
CE Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı ve Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	215.825.413	0,78%
CA Gıda İçecek ve Tütün Ürünleri İmalatı	178.677.377	0,65%
I Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	176.072.304	0,64%
CH Kauçuk ve Plastik Ürünleri İmalatı	170.855.512	0,62%
CJ Ana Metal Sanayii ve Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine Teçhizat Hariç)	124.555.729	0,45%
CL Bilgisayarların, Elektrik-Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	115.247.999	0,42%
CK Makina ve Teçhizat (Başka Yerde Sınıflandırılmamış) İmalatı	104.245.121	0,38%
CI Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	94.033.654	0,34%
CM Ulaşım Araçları İmalatı	81.633.473	0,30%
CN Mobilya İmalatı ve Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalat Sanayii	72.427.034	0,26%
M Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	39.111.068	0,14%
CF Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	31.203.916	0,11%
S Diğer Hizmet Faaliyetleri	24.009.950	0,09%
N İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	18.137.453	0,07%
E Su Temini, Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	8.516.916	0,03%
Q İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	8.506.120	0,03%
P Eğitim	6.015.711	0,02%
A Tarım Ormancılık ve Balıkçılık	5.036.798	0,02%
CD Ağaç ve Ağaç Ürünleri İmalatı	2.714.318	0,01%
R Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor	1.808.286	0,01%
CC Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı	-10.935	
	27.671.021.903	100,00%

F. YURTDIŞI YATIRIMLARIN EKONOMİK DEĞERLERİ

YURTDIŞI YATIRIMLARIN DIŞ TİCARETİMİZDEKİ YERİ

TABLO 7. YURTDIŞI YATIRIMLARLA GERÇEKLEŞTİRİLEN DIŞ TİCARET HACMİNE GÖRE İLK 20 ÜLKE

Yatırım Ülkesi	Türkiye'nin ithalatı	Türkiye'nin ihracatı	Ticaret Hacmi
Genel Toplam	2.501.238.076	6.221.317.273	8.722.555.348
CH- İsviçre	789.760.483	489.620.736	1.279.381.219
IQ- Irak	430.385.652	774.126.261	1.204.511.913
NL- Hollanda	47.603.362	1.017.859.627	1.065.462.988
GB- Birleşik Krallık	60.431.058	805.554.771	865.985.829
DE- Almanya	72.267.498	735.470.337	807.737.835
AE- Birleşik Arap Emirlikleri	502.568.277	160.289.308	662.857.585
FR- Fransa	29.808.371	333.813.353	363.621.724
TM- Türkmenistan	38.718.178	256.428.147	295.146.325
US- Amerika Birleşik Devletleri	31.480.183	208.475.699	239.955.882
EG- Mısır	54.241.281	129.196.354	183.437.635
CT- K.K.T.C.	6.409.937	158.422.600	164.832.537
KZ- Kazakistan	3.345.805	139.856.983	143.202.787
ES- İspanya	3.578.230	127.589.057	131.167.287
IR- İran	28.571.338	86.088.373	114.659.711
GE- Gürcistan	49.571.718	53.039.238	102.610.956
RO- Romanya	33.003.339	59.803.041	92.806.380
BG- Bulgaristan	42.346.818	46.649.332	88.996.150
LU- Lüksemburg	22.404.864	62.638.706	85.043.569
IT- İtalya	20.286.322	63.938.858	84.225.180
RU- Rusya	3.689.213	74.561.388	78.250.602

GRAFİK 10. YURTDIŞI YATIRIMLARLA GERÇEKLEŞTİRİLEN DIŞ TİCARET HACMİNE GÖRE İLK 20 ÜLKE

